

F O L Y Ó I R A T O K S Z E M L É J E

Akadémiai Értesítő. — 1939. jan.—május. Viszota Gyula: *Vörösmarty kisebb akadémiai jelentései.* Közli a jelentést Setét Imre Bársony tzipő, Jáger Emmanuel Virginia, Madarász József Hős regék, az Iphigenia-fordítás, a Delille-fordítás, A hívtelen, Emlékezet Itáliára, Zoraide, Borúra derű, Érzelmek Gyulától, az Elbujdosott, a Berlichingeni Götz, a Turandot, A zászlótartó, Kuniás, A hármás menyegző, a Magyar Ovid, Szabácsvár, A halhatatlanság, Az ihlelet, Náthán a böles, A végrendelet, Messzinai hölgy, Pókaiak, Zsarnok atya, Endródi Karitas, A könnyelmű asszony, a Hétmagyar stb. művekről.

A Néprajzi Múzeum Értesítője. — 1939. 1. Fél Edit: *A népkutatás kultúrföldrajzi feladatai a pannóniai térben.* Haberlandt bécsi professzor érdekes előadásának ismertetése.

Apolló. — 1939. 3—4. sz. Kodály Zoltán: *Mi a magyar a zenében?* „Mint a nyelve: a magyarnak zenéje is szűkszavú, lapidáris.“ „Három dolog kell nemzeti zeneirodalom létrejöttéhez: hagyomány, egyéni tehetség és sokak lelki közössége, mely az egyéni tehetség megnyilatkozását, mint a magáét fogadja. Hagyomány nélkül nincs termőtalaj. Viszont a hagyomány egymagában nem terem magasabb műformát, bármilyen eleven.“ A magyar népzene tulajdonságai K. szerint a következők: „Inkább akarat, mint érzelem kifejezője. A céltalan búsongást, sírva-vigadást nem ismeri. Még a székely „keserves“-ekből is elszánt energia sugárzik. Ritmusa éles, határozott, változatos. Dallama lendületes, szabad mozgású, nem előre elgondolt harmonikus alapból félnken kibontakozó. Formája: rövid, arányos, világos, átlátszó. Világos a forma, mikor mindig tudjuk, hol tartunk. Egy népdal leszakadt részéről is meg lehet állapítani, hogy eleje, közepe vagy vége az egésznek. Mindezek a tulajdonságok kell, hogy meg legyenek a magyar műzenében, ha valóban a népzene élte, s annak folytatója akar lenni.“ „Hangszerek dolgában a magyar, úgylátszik, inkább vonzódik a halkabb vonós- és fúvóhangszerekhez, mint a lármás rézfúvókhoz.“ — Csapláros István: *Lengyel sors- és nemzettudat a magyar irodalomban.* A lengyel nemzet és Lengyelország irodalmi említéseinek ügyes összefoglalása. — Gáldi László: *A balkáni filológia mai állása és magyar feladatai.* A balkáni összehasonlító irodalomtörténetről, sajnos, igen keveset mondhatunk, mert még a problémák helyes meglátásáig is alig érkezünk el.

A Szent István Akadémia Értesítője. — 1938. Huszti József: *A Szent Istrán-korabeli latinság.* A Karoling-latinság jellegének meghatározása után kimutatja annak nyomait a felvett korszak latin emlékeiben.

Debreceni Szemle. — 1939. aug. Hankis János: *Író, irodalmi élet, irodalom.* Szembeállítja azt az irodalomszemléletet, amely az író nézi, azzal, amely az irodalmat vizsgálja. Ebből a szempontból elemzi az irodalmi hatás jelentőségét, a népköltés-irodalomjellegét. Végeredménye, hogy az irodalomkutatás két területet fog be: az adattörténetet és a szellemtörténetet. — Molnár József: *Adalékok Debrecen multjához.* (Folytatólagos adatközlés.) — Molnár József: *Hajdánánási levél.* A Múzeum kincsei közt szól az irodalmiak-

ról is (egy Egressy-dráma, Csokonai-kéziratok, Rádai Lelki hódolásának csonka példánya, stb.).

Deutsche Kultur im Leben der Völker. — 1939. 2. R. Huss: *Der Stand der Germanistik und die Stellung der deutschen Sprache im wissenschaftlichen und kulturellen Leben des heutigen ungarischen Staates.* A német irodalomra és nyelvre, valamint a német irodalom hatására vonatkozó magyarországi megállapítások áttekintése.

Egyetemes Philologiai Közlöny. — 1939. 1—4. Huszti Giuseppe: *Poesia di Piattino Piatti su Janus Pannonius.* Közli és elemzi a milánói poétának Janus Pannonius-hoz és Guarinóhoz írt versét. Mind a kettő ünnepe a magyar poétát. — Waldapfel József: *A magyar végek lengyel költője.* Részletes ismertetése a folyóiratunkban is említett Czahrowski Ádámnak. — II. sz. Gáldi László: *Argirus az oláh irodalomban.* Barac fordítása 1801-ben jelent meg. Budai-Delenau a mesét cigány cposzába olvasztja bele. A legköltőbb feldolgozás Eminescué. — Bach Vera: *Ismertlen Petőfi-vers nyomában?* Chassin gyűjteményében talált egy fordítást, Petőfi-vers fordításának jelezve.

Erdélyi Helikon. — 1939. 8. sz. Kovács László: *Móricz Zsigmond.* A hatvanéves író ünneplése. — Molter Károly: *Nyelvrünk szépségéről.* „Tárgyszerűség, rövidség, férfias zengzet, modern korszerűség és tartalmi színvonal, ezek az első tekintetre felmutatható, jellemző jegyei nyelvünk szépségének.”

Ethnographia. — 1939. 1—2. Relkovics Davorka: *Hún és magyar vonatkozású mondák nyugati szomszédainknál.* A szlovének a húnokat kutyafejűeknek mondják; a kutyafejűekről szóló mondák tehát kapcsolatban vannak a húnokkal. Németajkú területen él a húnok betöréséről néhány monda. A bajor mondák a magyarok emlékét is a húnokra ruházták. Magának Attilának neve is él több mondában; a szlovénoknál kísérteties vonások fűződnek hozzá. A magyarok ellen való küzdelem sokszor Nagy Károly nevével fűződik össze. Az Árpád-kori királyok közül mondákban szerepel Szent István, Gizella, IV. Béla, Imre. Igen kedvelt mondahős a krajnai szlovéneknél és a karinthiai németeknél Mátyás király. Vannak mondák, amelyekben a török háborúk, majd a kuruc harcok szerepelnek.

Irodalomtörténeti Közlemények. — 1939. 2. György Lajos: *A magyar regény előzményei.* Rámutat arra, hogy igyekeztek az első kísérletek olvasót hódítani; milyen szerepük volt a közönségszerzésben; miért ítélték el egyesek a szerelmes történeteket. — Pukánszky Kádár Jolán: *A drámabírálo bizottság.* (2) Simontsits-korszaka; Ráday-korszak; Beniczky-korszak, a 90-es évek, a Színművészeti Tanács. — Solt Andor: *A szűrszerűség uralma dráma-irodalmunkban.* (2) Czákó darabjainak elemzése; Obernyik; a bűnügyi drámák; a történeti dráma; az operaszérű kiállítás divatja; a környezetrajz. — Adattár: *Verseghy Ferenc kiadatlan költeményei.* A Nemzeti Múzeumban Verseghy Uránia-példányában levő költemények. — *Actaeonról írt széphistória.* A XVII. század végén másolták bele egy nyomtatvány üres lapjaira; Ovidiusból rövidítve fordított versszöveg. — *Egy apokrif Csokonai-levél.* A Pukyhoz 1799. márc. 16-ról írt levél aligha Csokonaié. — *Vármegyei gúnyiratok.* Öt pasquillus a XIX. századból. — *Csokonai ismeretlen követője:* Grell János, a XIX. század huszas éveiben. — *Adatok Fiátfalvi György életéhez.* Két adat. — *Egy XVII. századi házasság Eneke.* A Cégei Wass-levéltárból. Szerzője tán Vas János. — *Három vers a XVIII. századból.*

Katolikus Szemle. — 1939. szept. Sándor István: *Regény és szociográfiá.* A felvett szempontból fejlődést lát a magyar regényben. A falut immár nem a vásárnapok idillikus nyugalmában szemléljük, a külvárosi regényekben pedig mintha egy új társadalmi rend alakulásának lennének tanúi.

Láthatár. — 1939. 9. sz. Sándor László: *Cseh-szlovák-magyar irodalmi kapcsolatok a háború után.* A cseh fordítások sorát Szabó Dezső Segítségére nyitotta meg; néhány évi szünet után megjelent az első cseh anthológia Ady verseiből, a harmincas évek elején pedig egy szlovák. Majd E. B. Lukács a modern magyar költőkből adott fordítás-gyűjteményt. A regények közül szlovák nyelven Kosztolányi Véres költője, Móricz Sáraranya, Mikszáth három elbeszélése és Márai egyik műve; cseh fordításban Móricz Légy jó mindhalálig, Molnár Ferenc Pál-utcai fiúk c. regénye és Földes Jolán s Köröndi Ferenc könyvei jelentek meg.

Magyar Könyvszemle. — 1939. 3. Harsányi András: *Szegedi Kis István két nyomtatványa Edinburghban.* Speculum Romanorum Pontificum, 1584. és Loci Communes, 1585. Az utóbbit 7 shillingért szerezték meg 1586-ban. — Jónás Alfréd: *Színházi érkönyvek* a Nemzeti Múzeum Széchenyi Könyvtárában. (Jegyzék.)

Napkelet. — 1939. 5. Fábrián István: *Magyar tudomány — kultúrgyarmat.* Angyal Imre egyik cikke kapcsán rámutat a veszedelemre, amibe a mindent német szellemtörténészek látószögéből néző fiataljaink juthatnak. — 6. Juhász Géza: *Magyar igény középkori irodalmunkban.* Hangoztatja a rovásírás jelentőségét abban, hogy az írásbeliség útjára térés nálunk olyan könnyen ment. Keresi — és persze, nem találja — a pogány magyar lélek megnyilatkozását a középkor irodalmában; végül is ott köt ki, hogy: kódexcinkák képzetét valósággal megbénítja a magyar józanság. (Igazi, juhászgézai irodalomszömlélet!) — 7. Mesterházy Jenő: *A 60 éves Főtűs-szobor.* A város 1871-ben határozta el a szobor felállítását. A szobor tervét Huszár Adolf készítette; talapzatát Ybl Miklós.

Pannonhalmi Szemle. — 1939. 4. Barezza Leander: *Guzmics Izidor* bakonybéli apát centennáriuma. Kegyeletes emlékezés.

Pannonia. 1939. 3. Gálos Rezső: *Berzsenyi költői útja.* Azt bizonyítja, hogy Berzsenyi Horatius hatásán indult, a szentimentális poéták hatása későbbi. Újból rámutat néhány Himfy-hatásra. Lelki összeroppanásában a pesti utak jelentőségét emeli ki.

Protestáns Szemle. — 1939. július. Gulyás Pál: *Tíz év Ady nevében.* (A debreceni Ady-társaságban mondott beszéd.) — Aug. Musnai László: *Kőrösi Csoma Sándor ismeretlen élete.* Az első indítást enyedi tanáraitól kapta. Ezt bizonyítja Hegedüs Sámuel kéziratos históriája. — Kolozsvári Grandpierre Emil: *Ilyés Gyula.* Meleghangú méltatás. — Szept. Kiss Tamás: *Arva Bethlen Kata.* Méltató összefoglalás. — Joó Tibor: *Kemény Zsigmond a történet-sz. feladatáról.* Kemény idevágó nyilatkozatainak finom tollú elemzése.

Protestáns Tanügyi Szemle. — 1939. 9. Kemény Gábor: *Apáczai és a Magyar Encyclopédia.* A pedagógus Apáczai bemutatása.

Theologiai Szemle. — 1939. 2. Gál Lajos: *Gelei Katona István igehirdetése.* Micsoda bibliából prédikált? Milyen értékű fordítása? Igehirdetésének szerkezete. Igchirdetésének tárgya. — Zoványi Jenő: *Patay K. István.* Életrajzi adatainak tisztázása.

Turán. — 1939. 4—5. Kállay Ubul: *A vogul skorpióember és a magyar csodaszarvas*. A monda csillagászati eredetét bizonygatja.

Vasi Szemle. — 1939. 5—6. sz. Marék Antal: *Dunántúli lírikusok*. Babits Mihály. Költészete a fiatalság zavart és túlzott szavaival kezdődik, végiggyűrűzik a középkorú férfi bölcsességén s bele torkollik az öregség álló vizeibe. De már a fiatal költőnek is megfogta a kritikus Babits a kezét, fegyelmet adott neki. Költői helyét a forma és szép ezó jelöli meg. A dunántúli költőktől csak egyben szakad el: nincs meg benne a katolicizmusnak, mint hagyománynak a megbecsülése. — Orosz Iván. Alföldi lélek, álmodozó és merengő, aki a dunántúli tájban és emberben sohasem oldódott fel. Poézise negativista, hangja kesernyés és bizalmatlan.